

HØRINGSUTTALELSE TIL STATEN OG DEN NORSKE KIRKE (NOU 2006:2)
Fra prosten i Sør-Østerdal prosti, Hamar bispedømme

Den norske kirke bør videreføres som statskirke forankret i grunnloven. Denne ordningen vil best kunne ivareta Den norske kirke (Dnk) som folkekirke og bidra til kontinuitet og endring.

Folkekirke

Det er med glede jeg konstaterer at man både fra politisk og kirkelig hold tar til ordet for å utvikle Den norske kirke som en folkekirke. Det synes likevel noe uklart hva de forskjellige legger i folkekirkebegrepet. Denne uklarheten kommer også tydelig til uttrykk i Gjønnesutvalgets utredning.

Folkekirke er verken et annet ord på majoritetskirke eller en betegnelse for en kirkelig sekundærgruppe som av og til bruker kirkens tjenester. Folkekirke er først og fremst en sosiologisk og en teologisk måte å forstå kirke på. Folkekirkebegrepet beskriver kirkens vesen og er kvalitativt en annen måte å forstå kirke på enn forening eller trosfellesskap. Den tar ikke sitt utgangspunkt i spesielle opplevelser, tette fellesskap eller konformitet i meninger eller trosoppfatninger – men har sin basis i de allmenne livserfaringer (liv, død, barn, ungdom, arbeid, natur, årstid osv.). Det er det hverdagslige liv på stedet og de helt allmenne livsprosesser som søker sin tolkning gjennom det religiøse symbolsystemet. Med sine gudstjenester, riter, symboler og diakonale handlinger bidrar kirken til *livstolkning* og livshjelp i lokalsamfunnet. Folkekirken er i norsk kultur *det system av symboler* som folk søker for sin livstolkning.

Folkekirkens fremste sosiologiske kjennetegn er *tilhørighet*. Det er denne tilhørighet til kirkens system av symboler for livstolkning som gir Dnk som folkekirke sin spesielle posisjon.

Folkekirkens fremste teologiske kjennetegn er forbindelsen mellom det allmenne og evangeliet. Det er *Ordet* i teologisk forstand som er det kirkekonstituerende og som skaper en kirke som har Kristusforkynnelsen som synlig sentrum, men ingen påviselige yttergrenser. Slik Jesus en gang vandret fra sted til sted og var Guds nådeshandling til det enkelte menneske, slik vandrer den oppstandene Kristus gjennom sin kirke fra sted til sted og er i dag Guds nådeshandling til det enkelte menneske på vårt sted. Folkekirke er en kirkeform som tar konsekvensen av at den tilbudte nåde er før troen.

En folkekirke må både i ytre struktur og som lokalkirke gjenspeile både de sosiologiske og teologiske kjennetegn: allmenn, åpen, tilbydende. Disse aspektene ivaretas best med dagens statskirkeordning som styrker integrasjonen mellom lokalsamfunn og lokalkirke, og som ikke stiller særskilte krav til sine medlemmer. Videre har kirkeordningen vist seg å være fleksibel og tjenelig for å utvikle demokratisering og reformer av Dnk. En kan innenfor dagens statskirkeordning se for seg ytterligere selvstendigjøring, uten å måtte privatisere kirken.

Gjønnesutvalget tar ikke høyde for dette og bygger etter mitt syn i for stor grad på religion forstått som individuell tro og knytter dette til prinsippet om religionsfrihet og trossamfunnenes indre selvstyre. Dermed har man oversett viktige aspekter ved Dnk som folkekirke.

Kontinuitet

Den norske kirke er en viktig kulturbærer i det norske samfunnet og har også gjennom statskirkesystemet fått en særskilt stilling i Norge. Dette er en del av vår kulturarv og preger vår allmenne kultur. Samtidig preges vi i dag av møter med andre religioner og livssyn. Slik har det egentlig alltid vært, og er en del av virkeligheten vi til enhver tid må ta inn over oss og som former oss både som kirke og som samfunn. Men med en såpass dominerende majoritetskirke som Dnk faktisk er, vil ikke en avvikling av statskirkeordningen automatisk føre til større likestilling mellom livssynssamfunnene. Tvert i mot har dagens ordning sikret minoritetenes interesser, og denne positive utviklingen kan best ivaretas med dagens ordning og gjennom statens aktive religionspolitikk.

Endring

Statskirkeordningen gir de beste muligheter for videre demokratisering og reformer av Dnk. Valgordninger til kirkelige valg kan videreutvikles gjennom direkte valg og samordning med andre offentlige valg på stedet. I samvirke mellom menighetsråd/kirkelig fellestråd og kommunestyret ivaretas lokaldemokratiet i kirken og integreringen i lokalsamfunnet. Gjennom både direkte statlig finansiering og finansiering gjennom den enkelte kommune gis både en sikkerhet for kirkens primære oppgaver i alle sokn og en viss forutsigbarhet knyttet til lokalkirkens organisasjon og virke. For å knytte den lokale kirke til sitt sosiologiske grunnlag er det et poeng at man ikke svekker finansieringen gjennom kommunen til fordel for overføringer direkte fra staten. Dnk bør operere på samme arena og dele de samme vilkår som andre primærfunksjoner i kommunen. Ordningen med bekjennelsesplikt blant halvparten av regjeringens medlemmer, samt Kongens kirkestyre (kirkelig statsråd) sin utnevning av proster og evt. biskoper kan endres, uten at fundamentet ved dagens kirkeordning bortfaller.

Gravferdsforvaltning

Døds-kulturen i et samfunn gir uttrykk for både menneskesyn spesielt og livssyn generelt. I vår kultur knyttes døds-kulturen primært til kirken og kirkegården gjennom en 1000 år lang historie. Også for mennesker med annen religion, kan kirkens forvaltning av gravferd bidra til å ivareta pietet og respekt for det hellige.

En god gravferdsforvaltning forutsetter bred kompetanse innenfor ulike grøntfaglige og tekniske fagområder. Men det kreves også stor kompetanse innenfor kultur, religion, ritualer, symboler, sorg og andre områder som handler om å møte forskjellige folk med innsikt og forståelse. Vi erfarer at gravferdsforvaltningen gjennom Den norske kirke møter disse utfordringene på en måte som sikrer likebehandling og verdighet for alle livssyn og kulturer. Samtidig er det også slik at mellom 90-100% av gravferdene faktisk er gravferder i Den norske kirke. Jeg ser ingen problemer med å innføre ordninger der man vigsler enkeltgraver i stedet for hele felt.

Elverum, den 19. oktober 2006

Ole Kristian Bonden
Fung. prost i Sør-Østerdal

Staten og Den norske kirke – Spørsmål til høringsinstansene

Navn på høringsinstans: PROSTEN I SØR-ØSTERDAL

Type høringsinstans

- ☐ Kommune
- ☐ Menighetsråd/kirkelig fellelsråd/bispedømmeråd
- ☒ Prost/biskop
- ☐ Tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke
- ☐ Frivillig organisasjon innenfor Den norske kirke
- ☐ Annen offentlig instans
- ☐ Annen privat instans

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar:

STATEN MÅ HA EN AKTIV OG STØTTENDE
RELIGIONSPOLITIKK SOM BÅDE I VARETAR
MINORITETENES INTERESSER OG DEN NORSKE
KIRKE SOM EN LANDSDEKKENDE FOLKEKIRKE
(se egen høringsuttalelse)

2. Den norske kirke som statskirke:

- ☒ Bør fortsette
- ☐ Bør avvikles
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

- ☒ Grunnloven
- ☐ Egen kirkelov vedtatt av Stortinget
- ☐ Lov om trossamfunn
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

- ☐ Gjennom medlemsavgift
- ☐ Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige
- ☐ Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift
- ☒ Offentlig finansiering uten medlemsavgift
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?

- ☐ Valgordningene bør være som i dag
- ☒ Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttende organer

☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelle andre ordninger:

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

- ☐ Ingen tillegg
- ☐ De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene
- ☒ Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget
- ☐ Det humanistiske verdigrunnlaget
- ☐ At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelt annet:

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

- ☒ Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd)
- ☐ Kommunen
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

- ☐ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- ☒ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret
- ☐ Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare